

Vzdělávací oblast: Informatika a informační a komunikační technologie

Vzdělávací obor: Programování

Předmět: Operační systémy (4. ročník)

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Jedná se o závěrečný povinný předmět pro třídu zaměřenou na programování, který staví na znalostech získaných při výuce většiny předchozích informatických předmětů a využívá i přirozeně získané dovednosti při používání Internetu. Teorie je vysvětlována a zároveň prakticky procvičována na operačním systému unixového typu. V síťovém prostředí na reálných systémech jsou vysvětlovány a ověřovány zásady bezpečnosti.

Studenti by měli od září do poloviny ledna zvládnout teoretické základy a praktické používání na unixového systému na základní uživatelské úrovni. Poté je první pololetí zakončeno týdenním intenzivním kurzem v rámci tzv. Odborného týdne.

Ve druhém pololetí (únor – duben) je teoreticky probírána látka z oblasti počítačových sítí a základy administrace unixových systémů. Závěr je věnován systematizaci učiva a ujasnění souvislostí před maturitní zkouškou.

Obsahové vymezení:

- Porovnání operačních systémů MS Windows a systémů unixového typu.
- Filosofie unixových systémů a základy práce s nimi – základní příkazy, pojem filtr a kolona, práce se soubory, konfigurace uživatelského prostředí, práce v grafickém prostředí, komunikace klient-server, přístupová práva a bezpečnost, práce s textem, práce s procesy, programování v shellu.
- Uživatelé a identita, vztah uživatelů a procesů, vztah souborů a zařízení, systémy souborů UFS (EXT) a ZFS, správa disků.
- Počítačové sítě, OSI model, protokoly IPv4 a IPv6, DNS.
- Práce v síti, bezpečné přenosové protokoly, přihlašování pomocí klíčů, kryptování, elektronický podpis.
- Základy administrace unixových systémů – uživatelé, disky, síťová rozhraní.

Časové a organizační vymezení:

4. ročník, 2 hodiny týdně, povinný předmět, cca 30 žáků rozdělených do dvou skupin.

Povinný předmět	4. ročník první pololetí	4. ročník druhé pololetí
	Pg	Pg
Operační systémy	2	2

Výchovné a vzdělávací strategie:

Kompetence k učení:

Žáci jsou vedeni k samostatnému vyřešení problému pomocí informací z výkladu, literatury, manuálových stránek.

Kompetence k řešení problémů:

Žáci řeší problémy většinou individuálně a vzhledem k charakteru prostředí to přirozeně vede i k individuálním řešením.

Kompetence komunikativní:

Úlohy v síťovém prostředí přirozeně vyžadují komunikaci, exaktní definici rozhraní a společný postup při řešení problémů.

Kompetence sociální a personální:

Viz výše.

Kompetence občanské:

Učitel demonstruje široké zapojení ICT ve společnosti. Žáci vidí širokou možnost uplatnění informatické specializace, což zvyšuje jejich motivaci.

Kompetence k podnikavosti:

Žáci jsou v rámci řešených úloh vedeni k samostatnosti a kreativitě, k řešení vede vždy více cest a individuální přístup je oceňován, resp. požadován.

Zabezpečení výuky žáků se speciálními potřebami, Zabezpečení výuky nadaných žáků

Učitel se k žákům snaží přistupovat individuálně. Díky počítačovým technologiím není problém generovat jednodušší, či komplikovanější zadání, pověřovat žáky samostatnými úkoly apod.

Výstupy ŠVP:	Učivo: Téma	Konkretizace	Průřezová témata, souvislosti, metody
<ul style="list-style-type: none"> • Student porovná prostředí různých operačních systémů a zobecní si principy práce s nimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Práce v grafickém prostředí MS Windows • Příkazová řádka unixových systémů • Práce v grafickém prostředí unixových systémů 	<ul style="list-style-type: none"> • Přihlášení, odhlášení, změna hesla • Vztah GUI (Graphical User Interface) a příkazové řádky CLI (Command Line Interface) • Definice a uchování profilu uživatele • Vzdálené přihlášení, bezpečnost, otisk, kryptované spojení 	
<ul style="list-style-type: none"> • Student pochopí zobecněný princip operačního systému na příkladu OS Unix 	<ul style="list-style-type: none"> • Historie OS Unix • Architektura unixového systému – HW, jádro, shell, GUI, CLI • Zpracování příkazu 	<ul style="list-style-type: none"> • Význam a struktura jádra • Druhy shellů, srovnání • GUI a vztah k příkazové řádce • Analýza příkazové řádky v shellu, substituce na příkazové řádce • Jednoduché příkazy a jejich spojování do kolon 	
<ul style="list-style-type: none"> • Student pochopí vztah logického a fyzického systému souborů 	<ul style="list-style-type: none"> • Logický systém souborů – hierarchie adresářů, soubory • Princip implementace souboru na úrovni metadat • Systémová a uživatelská část adresářového stromu • Vytvoření adresářového stromu z fyzických systémů souborů 	<ul style="list-style-type: none"> • Příkazy pro zobrazení souborů a adresářové struktury • Typy souborů • Struktura adresáře, i-node tabulka, uložení atributů souboru a dat • Přístupová práva • Typy fyzických systémů souborů, vztah k MS Windows • Systém souborů ZFS 	

<ul style="list-style-type: none"> • Student se teoreticky seznámí se základy administrace unixového systému 	<ul style="list-style-type: none"> • Systémové konfigurační soubory • Možnosti jejich modifikace – administrace 	<ul style="list-style-type: none"> • Adresář /etc • Analýza vybraných konfiguračních souborů – nastavení sshd, passwd, login atd. • Práce s disky vytváření fyzických systémů souborů • Konfigurace síťových rozhraní 	
<ul style="list-style-type: none"> • Student pochopí princip nastavení unikátního prostředí uživatele v multiuživatelském prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavení vlastního uživatelského prostředí • Vztah běžného uživatele a administrátora • Význam konfiguračních (textových) souborů 	<ul style="list-style-type: none"> • Analýza a modifikace lokálních konfiguračních souborů uživatele • Domovský adresář • Analýza globálních konfiguračních souborů uživatelů • Nastavování prostředí shellu a GUI, bezpečnostní pravidla • Příkazy pro práci s textem 	
<ul style="list-style-type: none"> • Student pochopí vztah interaktivní práce a dávkových souborů • Naučí se vytvářet j skripty (programy) v prostředí shellu 	<ul style="list-style-type: none"> • Shell jako filtr, deskriptory • Vytváření programů v shellu 	<ul style="list-style-type: none"> • Struktura skriptu • Proměnné • Programové konstrukce (podmíněný příkaz, cykly, ...) • Ladění skriptů 	
<ul style="list-style-type: none"> • Student pochopí význam pojmu „proces“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Vztah mezi příkazem, procesem a úlohou • Komunikace mezi procesy • Vztah klient - server 	<ul style="list-style-type: none"> • Příkazy pro výpis běžících procesů • Atributy procesu, výpis • Spouštění procesu na popředí a na pozadí, plánování procesů • Příkazy kill, trap, wait 	
<ul style="list-style-type: none"> • Student pochopí význam pojmu „uživatel“, jeho vlastnosti a oprávnění, definici v síťovém prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření uživatele, konfigurační soubory, bezpečnost • Atributy uživatele • Definice uživatele v síti 	<ul style="list-style-type: none"> • Analýza konfiguračních souborů uživatelů • Pravidla pro přidělování uživatelských jmen a UID • Skupiny uživatelů • Síťové služby NIS a LDAP 	
<ul style="list-style-type: none"> • Student pochopí pojem „počítačová síť“ a princip přenosu dat po síti, 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysvětlení pojmu ISO/OSI model a jeho vrstev • Protokoly IPV4 a IPV6 	<ul style="list-style-type: none"> • Analýza nastavení síťových rozhraní, monitorování provozu na síti • Princip protokolů IPV4 a IPV6, nastavení, propojování sítí, adresace • Služba DNS 	